

Történetek a XVII. sz. végéig

A szájhagyomány, de írásos kútfők alapján is arra lehet következtetni, hogy itt a nagybirtokos Tomaj-nemzetség kolostora állott már a tatárjárás (1241-42) előtt. Ezidőtájt a XIII-XIV. században az alföldi rónaság legnagyobb részét a pásztorkodás jellemezte, bár igen sok helyen kialakulóban voltak már az állandó szállások, az állandósuló telephelyek. Az óriási területek néhány ősi nemzetség kezén voltak, népük alig ismerte a királyi hatalmat. Az Alföld északkeleti részein a hatalmas Aba nemhez tartozó családok hatalma érvényesült. Az egyik legrégebbi birtok Abádon (mai Abádszalók) és környékén - községünk területén is – alakult ki.

Az új keresztény-monarchikus renddel állandóan szemben állott az Aba nemzetség. Az Abák is felvették ugyan a kereszténységet, de érdekházasságaikkal elég erősnek érezték magukat ahhoz, hogy a királyi hatalommal is szembe szállva érvényesíteni tudják akaratukat.

E községnek nevet adó Tomaj-nemzetségből származtak az Abádi, Losoczi, Szentgyörgyi és Szentimrei családok. A Tomaj-nemzetség birtokában hatalmas terület volt a Tisza mentén: Tomaj, Tiszaszentimre, Szentgyörgy, Abád és Bánhalam települések. De a Tomaj nemzetséghez tartozott Zala megyében Lesencetomaj és Badacsonytomaj, valamint a Nógrád megyei Losonc is.

1340-ben történik először említés **Tomajmonostor** névvel: a Tomaj-nemzetségbeli Losonczi István I. Károly királynál tett panaszában, hogy Tomajmonostor nevű faluját a szomszéd területen lakó kunok megtámadták, és ott több bűncselekményt követtek el.

Az 1400-as évek második felében a jobbágyfalvak telkének mintegy fele üresen állt, mivel az előző évszázadokban ill. évtizedekben hatalmas járványok ritkították meg a lakosságot. A XV. században pedig mivel a mezővárosok jobbágysága egy összegben megválthatta szolgáltatásait és némi kis autonómiát is élvezhetett, a mezővárosokba való költözés kezdte

Tomajmonostora története

Írta: Csőke Attila

2008 július 16., szerda 13:29 - Utoljára frissítve 2018 május 24., csütörtök 10:39

---

megrítékíteni a jobbágyfalvakat.

Az 1514. évi Dózsa-féle parasztfelkelés után a szabadköltözködés jogát teljesen megszüntették.

Az eseményekből arra lehet következtetni, hogy Tomajmonostora területe a XII-XIII. sz. óta lakott település volt, a népesség teljes egészében nem vándorolt el.

Tomajmonostora a török uralom idején a hódoltság területén feküdt. A mai idők távlatából nem tudhatjuk pontosan, hogyan végzett a török a falu lakosaival és magával a faluval. Valószínűleg elhurcolták a lakosokat különféle munkára. Az itthon maradottak pedig igyekeztek menedéket találni a Tisza mocsaras, nádas fás hatalmas árterein.

Losonczy István 1552-ben, Temesvár ostroma idején, két leányát Annát és Fruzsint királyi engedéllyel fiúsította, hogy birtokai után fiúrészre örököljenek. Így lett **Losonczy Anna** a Losonczy birtokok egy részének, köztük Tomajnak, Abádnak és Bánhalmának is földesúrnője. Losonczy Anna amikor Egerben tartózkodott, megismerkedett az ifjú

Balassi Bálint

tal, aki az egri végvárban katonai szolgálatot teljesített. Az ifjú végvári katona és költő beleszeretett Losonczy Annába és szerelmes verseket írt hozzá.

A XVII. század előtti Tomaj település emlékét őrzi a jelenlegi község mellett lévő mintegy 4-500 méterre fekvő 2 halom. Ahol az idősebbek elbeszélései alapján monostor volt. A monostor alapításának idejét 1340 előttre kell helyezni, mivel ez évben már Losonczi István panaszában Tomajmonostor nevű falu szerepelt. A település elnevezése a Tomaj /nemzetség/ + monostor összetételéből származik. És hogy vajon hogyan, miért került a Tomajmonostor név után az "a" betű? Ennek leírására majd a legújabb kori történetben térek ki, mivel ekkor került, "járult" hozzá, utána az egyetlen magánhangzó.

Felhasznált irodalom:

Tomajmonostora története

Írta: Csóke Attila

2008 július 16., szerda 13:29 - Utoljára frissítve 2018 május 24., csütörtök 10:39

Kovács Béla: Tomajmonostora története (1969)